

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü, professor Kərim Kərimovun elmi irsi milli sənətsünaslıq məktəbinin yaradılmasında mühüm yer tutur. Onun elmi fəaliyyəti XX əsrin ikinci yarısından sonra müasir sənətsünaslığın ən uğurlu nailiyyətlərindən birini təşkil edir. Bura milli təsviri sənətin müxtəlif janrlarından tutmuş, inkişaf dövrlərində çoxsaylı elmi araşdırmalar daxildir. Bunların hər birində Kərim müəllim yeni söz deməyə qadir olan mahir tədqiqatçı kimi özünü göstərmişdir.

nəməxsusluğunu tanıtmış, qarşısına məqsəd qoymuşdur. Məqsədinə nail olan alimin əldə etdiyi qiymətli nəticələr, demək olar ki, bütün Yaxın və Orta Şərq xalqlarının mədəniyyətinin və incəsənətinin qarşılıqlı əlaqələrinin öyrənilməsi yolunda geniş imkanlar açmışdır.

Beləliklə, K.Kərimov 1971-ci ildə "XVI əsr Təbriz miniatür məktəbi" mövzusunda doktorluq dissertasiyasını müdafiə etməklə klassik Şərq miniatür sənətinin formalaşmasında Azərbaycan mədəni irsinin rolunu və əhəmiyyətini təsdiq etdi. Bu sanballı tədqiqat işi ilə müəllif nəinki XVI-XVII əsrlər Azərbaycan miniatür sənətinin məşhur nümunələrini aşkar etdi, həmçinin Təbriz miniatür məktəbinin yeni üslubunun formalaşması prosesi haqqında müasir təsəvvürləri genişləndirdi, onları ayrı-ayrı ustad sənətkarların yaradıcılığına dair əlavə məlumatlarla zənginləşdirdi. Bütün bu axtarışların və tədqiqatların bəhrəsi alimin "Sultan Məhəmməd və onun məktəbi" (Moskva, 1970), "Miniatür rəngkarlığı" (Bakı, 1983) monoqrafiyalarının və bir sıra miniatür albomlarının nəşrində əksini tapır.

Bu problem, demək olar ki, alimi daim düşündürmüş və Orta əsrlərin miniatür sənətinin inkişafında Azərbaycanın tutduğu yeri bütün dünyada tanıtmışdır. Bu cəhd K.Kərimovun müxtəlif beynəlxalq simpozium və konfranslarda etdiyi məruzələrdə də aydın ifadə olunmuşdur. O, çıxış etdiyi bütün elmi məclislərdə milli sənətsünaslığı layiqincə təmsil etmişdir.

Kərim Kərimovun sənətsünaslıq elmində gördüyü səmərəli işlər yüksək qiymətləndirilmişdir. O, 1987-ci ildə Azərbaycan EA-nın müxbir üzvü seçilmişdir. Uzun illər çalışdığı doğma Memarlıq və İncəsənət İnstitutunda aspirant pilləsindən rəhbər vəzifələrə yüksəlmişdir.

Pedaqoji fəaliyyətində də Kərim Kərimov fədakarlıqla çalışmışdır. Uzun müddət Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetində bir çox gənc sənətsünasların hazırlanmasında böyük əmək

sərf etmişdir. Kərim müəllim pedaqoji fəaliyyətinə görə professor elmi adına layiq görülmüşdür.

AMEA-nın Memarlıq və İncəsənət İnstitutunda 20 il fəaliyyət göstərən "İncəsənətin qarşılıqlı əlaqələri" şöbəsi milli sənətsünaslıq elminin görkəmli simalarından biri olan Kərim Kərimovun böyük təşəbbüsü ilə yaradılmışdır. Bu işdə onun tövsiyələri əvəzsiz olmuşdur. Belə ki, şöbə yaradıldığı zaman o bu təşəbbüsün həyata keçirilməsi üçün çox yaxından kömək göstərmişdir.

Görkəmli alim müxtəlif konfranslarda, simpoziumlarda və elmi şuralarda dəfələrlə kompleks tədqiqatlar aparılmasını, müqayisəli sənətsünaslığın prioritetliyini vurğulamışdır. Ona görə də, şöbədə ilk beşillik tematik planının - "Azərbaycan incəsənətinin Şərq xalqları incəsənəti ilə qarşılıqlı əlaqəsi" probleminin elmi cəhətdən işlənilməsi məhz Kərim müəllimin tövsiyəsi ilə olmuşdur. Zənnimizcə, bu çox düzgün və düşünülmüş bir təklif idi. Belə ki, məhz sənətsünaslığın bizə yaxın olan və kifayət qədər öyrənilən bu sahəsi gələcək tədqiqatlar üçün də yeni perspektivlər açdı.

Həmin illər mənim sənətsünaslığın yeni və işlənilməmiş sahəsi olan "İncəsənət və etnos" probleminin araşdırılmasına dair təşəbbüsümü də məhz Kərim Kərimov müdafiə etmişdir. Öz ölkəsinin əsl vətənpərvər oğlu kimi, Kərim müəllim hər zaman Azərbaycanın bədii mədəniyyət tarixinin daha dərinədən öyrənilməsinə tələb edirdi. Belə ki, onun tərəfindən aparılan tədqiqatlarda dəfələrlə azərbaycanlıların milli özünəməxsusluq ideyası vurğulanır və əsas götürülürdü. Bunun da aşkarlanmasını o, bilavasitə müqayisəli təhlilin aparılması ilə əlaqələndirirdi.

Kərim Kərimov gözəl ailə başçısı kimi cəmiyyət üçün layiqli övladlar yetişdirmişdir. Qızı Solmaz, Azərbaycan Texniki Universitetinin "Memarlıq" fakültəsini bitirmiş, oğlanları Azər tanınmış həkim, Mahmud fizika-riyaziyyat elmləri doktoru, akademik, 2001-2013-cü illərdə AMEA-nın prezidenti olmuşdur.

Bu gün qürur hissi ilə deyə bilərik ki, istedadlı alim, gözəl insan K.Kərimovun həyat yolunun hər bir mərhələsində başladığı işlər sənətsünaslıq elmində uğurla davam etdirilir.

Rəna MƏMMƏDOVA,
AMEA-nın müxbir üzvü,
professor

Sənətsünaslıq elminin görkəmli tədqiqatçısı

Sənətsünaslığa olan dərin həvə və maraq K.Kərimovda hələ Bakı Dövlət Universitetində təhsil aldığı illərdən (1946-1951) başlamışdır. O zamanın görkəmli şərqşünasları, sənətsünas, rəssam və tarixçilərdən aldığı dərslər K.Kərimovun istedadlı tədqiqatçı kimi formalaşmasında mühüm rol oynamışdır. Onların mühazirələri, dərin və mükəmməl yaradıcılıq irsi K.Kərimovun incəsənətə, xüsusilə də, təsviri sənətə olan vurğunluğunu və hədsiz marağını daha da artırmışdır.

Bu maraq onu təhsilini davam etdirmək məqsədilə Azərbaycan EA-nın Memarlıq və İncəsənət institutunun aspiranturasına gətirib çıxarır. Aspiranturada təhsil aldığı illərdə K.Kərimov ilk elmi axtarışlarını "XIX-XX əsrin əvvəllərində Azərbaycan realist təsviri sənətinin təşəkkülü və inkişafı" mövzusunda namizədlik dissertasiyası üzərində çalışdığı zaman aparır. Bu dövrdə o, Azərbaycan-rus mədəni əlaqələrinə dair, Bəhrüz Kəngərli, Əzim Əzimzadə kimi görkəmli rəssamların yaradıcılığına həsr olunmuş maraqlı tədqiqatlar üzərində işləyir, həmçinin təsviri sənətin müxtəlif növ və janrlarının milli zəmində təşəkkülü və inkişafını əks etdirən araşdırmaları ilə seçilir.

Kərim Kərimovun elmi irsi geniş və çoxşaxəlidir. Onun adı gələndə, ilk növbədə, görkəmli alimin miniatür sənətinə xatırlayırıq. K.Kərimovun elmi irsinin zirvəsini məhz Orta əsrlər Azərbaycan miniatür sənətinin və onun nümayəndələrinin yaradıcılığının öyrənilməsi təşkil edir. Xüsusilə, XVI əsr Təbriz miniatür rəngkarlığının Yaxın və Orta Şərq xalqlarının bədii mədəniyyətinin qarşılıqlı əlaqələrinin inkişafında rolunu və mövqeyini araşdıran alim aşkarladığı yeni maraqlı faktlarla sənətsünaslıqda öz sözünü deməyə müvəffəq olmuşdur. Bununla əlaqədar olaraq K.Kərimov Şərq xalqlarının miniatür sənətinə tədqiq edən bir çox Qərb və Şərq alimlərinin əsərlərini, Orta əsr traktatlarını dərinən öyrənərək müqayisəli təhlil əsasında çox qiymətli məlumatlar vermişdir.

Alimin bu araşdırmalarında ən dəyərli cəhət isə XVI əsr Təbriz miniatür məktəbinin inkişafını həm Azərbaycan milli ənənəsi ilə, həm də Yaxın və Orta Şərq xalqlarının bədii məktəbləri ilə qırıılmaz vəhdətdə göstərməsi idi. Bunun üçün o, miniatür sənətinin inkişaf prosesini tarixi, ictimai-siyasi və maddi həyatın bütün tərəfləri ilə qarşılıqlı əlaqədə izləyərək bu sənətin milli özünü